

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Handbook of child language disorders

Richard G. Schwartz (2009), (red.)
 New York & Hove: Psychology Press
 590 pagina's
 ISBN 9781841694337

In het voorwoord geeft Robert Schwartz (redacteur) aan dat 'wanneer taalverwerving niet goed verloopt, dit verreikende gevolgen heeft, die misschien nog wel groter zijn dan de uitdagingen op andere ontwikkelingsgebieden. Een taalstoornis heeft een effect op de sociale ontwikkeling, de schoolprestaties (en daarmee carrièreplanning) en de kwaliteit van leven.' Dit impliceert dat een boek over kindertaalstoornissen zich niet alleen moet richten op onderzoek en ontwikkelingen binnen de taalwetenschap, maar dat ook andere vakgebieden vertegenwoordigd moeten zijn. Robert Schwartz heeft een aantal toonaangevende onderzoekers op het gebied van de kindertaalstoornissen bijeengebracht, afkomstig vanuit verschillende disciplines zoals de linguïstiek, cognitieve psychologie, neuropsychologie, genetica en neurowetenschap, en daarmee een overzicht gemaakt van wat er speelt rondom taalstoornissen bij kinderen. Het boek gaat verder dan enkel informatie leveren over welke taalstoornissen voorkomen bij kinderen en welke taalfuncties verstoord zijn. Ook aan comorbide problematiek wordt aandacht besteed, zoals mentale retardatie, autisme en dyslexie, en cognitieve functies die van groot belang zijn voor de taalverwerking, zoals aandacht en geheugen.

Het boek bevat 24 hoofdstukken die zijn onderverdeeld in vijf delen. Deel een gaat over de typologie van kindertaalstoornissen. Het eerste hoofdstuk, van de redacteur zelf, gaat over de specifieke taalstoornis (Specific Language Impairment, SLI). Hij behandelt hierin de belangrijkste theoretische verklaringen van SLI: SLI verklaard als een gebrek aan taalkennis, door vertraagde rijping of afwijkende representatie van de taal, of SLI als gevolg van stoornissen in domeinaspecifieke en/of domeinspecifieke cognitieve processen en cognitief-linguïstische processen (zoals spraakwaarneming, werkgeheugen, verwerkingssnelheid, aandacht en executieve functies). Vervolgens beschrijft hij subgroepen van SLI, waarna hij kort de genetica, neurobiologie, diagnostiek, behandeling en relatie met andere taalstoornissen aanstipt. Met dit hoofdstuk geeft de redacteur een goed en duidelijk theoretisch overzicht en schetst hij het kader van het boek, steeds verwijzend naar andere hoofdstukken.

In de volgende hoofdstukken van deel een worden taalstoornissen beschreven bij kinderen in combinatie met een andere stoornis. Het vóórkomen van taalstoornissen bij kinderen met een gehoorverlies (hoofdstuk 4) en bij kinderen met dyslexie (hoofdstuk 5) is evident en te verwachten in een overzichtsbuch als dit. Minder vanzelfsprekend is het hoofdstuk over taalstoornissen bij kinderen met een mentale retardatie met een genetische oorsprong (hoofdstuk 2). Naast een globale beschrijving van het Down-syndroom, het Fragiele X-syndroom en het Williams-syndroom wordt specifiek het taalbegrip en de taalproductie bij deze groepen in kaart gebracht. Ook het hoofdstuk met een beschrijving van de taalstoornissen bij kinderen met autisme (hoofdstuk 3) is een zinvolle aanvulling. In dit

hoofdstuk wordt nadrukkelijk ingegaan op vroegonderkenning van autisme vanuit het begrip van 'joint attention', een functie die je mijns inziens per definitie nodig hebt voor een goede communicatie.

Deel twee bevat zes hoofdstukken over de basis van kindertaalstoornissen. Hoofdstuk 6 beschrijft de linguïstische aspecten vooral vanuit theoretisch syntactisch onderzoek (zinsvorming) op taalverwerving en taalstoornissen. De basis van taalstoornissen vanuit neurobiologisch oogpunt (structuur en functie van het brein) wordt besproken in hoofdstuk 7, waarbij het zwaartepunt vooral ligt op SLI.

Hoofdstuk 8 geeft een interessant overzicht van aandacht- en geheugenfuncties die mogelijk aangedaan zijn bij kinderen met taalstoornissen. Hoewel de vraag blijft wat het primaire probleem is, wordt wel duidelijk dat de taalverwervingsvaardigheid van kinderen met taalstoornissen bepaald wordt door meerdere factoren in het informatieverwerkingsproces. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 9 de relatie tussen spraakperceptie en spraakproductie, vooral gericht op de fonologische verwerving. In hoofdstuk 10 wordt de genetische basis van taalstoornissen behandeld, waarbij niet alleen studies bij kinderen met SLI onder de loep worden genomen, maar ook kort dyslexie en autisme worden belicht. Hoofdstuk 11, tot slot, beschrijft verschillende theoretische modellen.

Boek over kindertaalstoornissen voor beginners en gevorderden

Deel drie beschrijft in drie hoofdstukken de verschillende contexten waarin taalstoornissen voorkomen (tweetaligheid - hoofdstuk 12, cross-linguïstische studies - hoofdstuk 13, taalvariëaties - hoofdstuk 14), waarmee het belang van de context wordt benadrukt voor zowel het theoretisch onderzoek als in de klinische praktijk. Het is wel opvallend dat de bijdragen in het boek alle uit Noord-Amerika komen, uitgezonderd één bijdrage uit Israël en één uit Ierland.

Daar waar in eerdere hoofdstukken tekorten in verschillende taalprocessen al werden aangestipt worden deze processen expliciet behandeld in deel vier. De morfosyntaxis (hoofdstuk 15), semantiek (hoofdstuk 16), syntaxis (hoofdstuk 17), pragmatiek en sociale communicatie (hoofdstuk 18), lezen en schrijven (hoofdstuk 19) en verwerkingssnelheid, aandacht en waarneming (hoofdstuk 20) worden beschreven bij verschillende groepen kinderen (kinderen met SLI, mentale retardatie, autisme, dyslexie) en er wordt besproken hoe stoornissen vastgesteld kunnen worden en welke interventie kan worden ingezet. Dit deel is met name interessant voor de professionals die klinisch met deze groepen kinderen werken.

Deel vijf ten slotte behandelt verschillende onderzoeksmethoden voor het onderzoek naar taalproductie (hoofdstuk 21) en taalbegrip (hoofdstuk 22), een vijf-fasenmodel voor onderzoek naar effectiviteit van interventies (hoofdstuk 23) en bena-

deringen vanuit de neurowetenschappen (hoofdstuk 24).

De hoofdstukken in dit boek zijn over het algemeen goed leesbaar en helder ingedeeld. De samenhang van de verschillende hoofdstukken wordt duidelijk door verwijzingen naar andere hoofdstukken door het hele boek heen. Mogelijk was de eenheid nog duidelijker geworden wanneer de hoofdstukken eenzelfde opbouw hadden gehad en bijvoorbeeld allemaal af zouden sluiten met 'conclusions and future directions'. Ook had ik in een boek over kindertaalstoornissen wat meer voorbeeldduitspraken van kinderen verwacht om het geheel te illustreren, nu blijft het theoretisch.

Het boek geeft een mooi overzicht van de stand van zaken in het onderzoek en de thematiek die speelt rondom taalstoornissen bij kinderen. Robert Schwartz heeft in dit boek geprobeerd een balans te vinden tussen informatie over huidige theorieën en wetenschappelijke studies op beginnersniveau en gevorderd niveau. Hij is hierin zeker geslaagd, hoewel het beginnersniveau al wel wat basiskennis vraagt. Het is een goed naslagwerk voor professionals die met kinderen werken, maar ook voor wetenschappers (taalkundigen en neurowetenschappers) is het zeer goed te gebruiken als uitgangspunt voor een (master)cursus over taalstoornissen bij kinderen vanwege de logische opbouw en de volledigheid.

Lian Nijland